Risâle-i Nur’da ESKİ SAİD diliyle konuşma

Yeni Said, birçok yönden eskisinden farklı olduğu halde bir kısım eserlerinde “Eski Said’in kafasına” müracaat etmiştir.

Eski Said kafasıyla konuştuğu ilk mektup hâl ve istirahatinin, vesika için müracaat etmemesinin ve siyasete uzak

duruşunun cevaplarının verildiği 13. Mektub'dur. Yine, 16. Mektub'da siyasetten çekilmesinin, her türlü sıkıntılara ve hakaretlere tahammül etmesinin, çalışmadığı halde nasıl geçindiğinin ve hayat ve giyinme tarzını değiştirmemesinin sebeplerini Eski Said diliyle izah etmiştir. Benzer şekilde 22. Lem'a'da da Yeni Said'in sessiz kaldığı soruları Eski Said kafasını takarak cevaplandırmıştır.

Eski Said kafasıyla konuştuğu yerlerde parça parça niçin Yeni Said lisanını kullanmadığına dair ipuçları da verir, Bediüzzaman 16. Mektub'da Eski Said diliyle konuşmasının sebebini şu cümleleriyle açıklamıştır: "Şu cevabı vermek benim için hoş değil; arzu etmiyorum. Herşeyimi Cenâb-ı Hakk'ın tevekkülüne bağlamıştım. Fakat ben kendi halimde ve âlemimde rahat bırakılmadığım ve yüzümü dünyaya çevirdikleri için, Yeni Said değil, bilmecburiye Eski Said lisanıyla, şahsım için değil, belki dostlarımı ve Sözlerimi ehl-i dünyanın evham ve eziyetinden kurtarmak için, hakikat-i hâli hem dostlarıma, hem ehl-i dünyaya ve ehl-i hükme beyan etmek için, Beş Noktayı beyan ediyorum. (Mektubat, s. 64)"

Bu ifadelerden anlaşıldığı üzere yüzünü ahirete çeviren ve bütünüyle Kur'ân'a odaklanan Yeni Said özel dünyasında rahat bırakılmadığı ve zorunlu olarak dünyaya bakması gerektiği için Eski Said lisanına müracaat etmiştir. Yine aynı mektubun zeylinde, Yeni Said'in kendisine eziyet edenlerle hesaplaşmasını bile ahirete bıraktığı ve tümüyle dünyevî konuşmalardan kendisini soyutladığını şu cümlelerinden anlıyoruz: "Eski Said yok. Yeni Said ise, ehl-i dünya ile konuşmayı mânâsız görüyor. 'Dünyaları başlarını yesin! Ne yaparlarsa yapsınlar; mahkeme-i kübrâda onlarla muhakeme olacağız' der, sükût eder. (Mektubat, s. 76)"

Bediüzzaman, Mahkeme Müdafaalarında da sözü Eski Said'e verir. Çünkü çok gururlu ve inatçı iftiracılara karşı bir nebze olsun benlik ve enaniyet göstermek gerekmektedir. Her ne kadar Eski Said'e emaneten söz verse de, onun temeddühünü sahiplenmemiştir, Yeni Said. Eskişehir Mahkemesi'nde yaptığı savunmada Eski Said diliyle söz istemesinin sebeplerini şöyle izah etmiştir: "On üç senedir beni konuşturmadınız. Şimdi madem beni nazara alıp, sizi ittiham altına alıyorlar ve sizden korkuyorlar; elbette benim onlarla konuşmam lâzım geliyor. Gerçi benlik, enaniyet çirkindir; fakat mağrur ve muannid enaniyetlilere karşı, haklı bir surette ve sırf kendisini müdafaa ve muhafaza etmek için benlik göstermek lâzım geliyor. Onun için, Yeni Said gibi, mahviyetle, mülayimane konuşamayacağım. Ben de ona söz verdim; fakat enaniyetlerine, temeddühlerine iştirak etmiyorum. (Tarihçe, s. 195)"

Bediüzzaman'ın Eski Said'in şiddetli diliyle konuşmasına sebep olan olaylardan biri de Risâle-i Nur'un hakkaniyetine dair otuz üç Kur'ân âyetinin müjdelerinin yer aldığı Birinci Şuâ'yı hazmedemeyen ihtiyar bir âlimin gıybet olayıdır. Yeni Said'in "terk-i enaniyet" mesleğine rağmen Eski Said'e söz hakkı tanımaya mecbur oluşunu ve herkese meydan okuyuşuna izin verişini şu cümlelerden takip ediyoruz: "Bu mesele yalnız şahsıma taallûk etseydi, ben cidden nefs-i emmaremi tam kırmak için ona minnettar olurdum. Mesleğimiz, bu zamanda hakka hizmet, bütün bütün terk-i enaniyetle olabileceğini kat'î kanaatimiz olduğu gibi, yirmi senedir nefs-i emmarem ister istemez o mesleğe itaate mecbur olmuş. Risâle-i Nur ve mukaddematları, buna bir hüccet-i katıadır. Fakat garaz ve inat ve bir nevi taassub-u meslekiyeyi ihsas eden ve esrar-ı mestûreyi işaa suretinde gelen itiraz ve ayıplara karşı Eski Said lisanıyla derim: İşte meydan! En mutaassıp ulemadan ve en büyük velîden tut, tâ en dinsiz filozoflara ve müdakkik hükemalara Risâle-i Nur'daki dâvâları ispat etmeye hazırım ve hem de ispat etmişim ki, benim mahvıma ve idamıma mütemadiyen çalışan zındık filozoflar ve mülhidler, o dâvâları cerh edemiyorlar ve edememişler. (Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 56)"

Ayrıca Bediüzzaman'ın mahkemedeki Eski Said diliyle konuşmaları—kendi nefsi için olmaktan öte—Risâle-i Nurları ve masum Nur Talebelerini müdafaa etmek içindir. Afyon Mahkemesi'nde Yeni Said'in sessizliğine ve "her şeye tahammül etme" (Bkz: Emirdağ Lâhikası, s. 128) prensibine rağmen masum rençber ve esnaf talebelerini müdafaa etmek mecburiyetini şu cümlelerden anlıyoruz: "Yeni Said dünyadan yüzünü çevirdiği için, ehl-i dünya ile konuşmayı, müdafaat-ı kat'iye mecburiyeti olmadan yapmıyor, lüzum görmüyor. Fakat bu meselede çok masum rençber ve esnaf adamlar, bize az bir münasebetiyle tevkif edilerek, iş zamanında, çoluk çocuklarına nafaka tedarik edemediklerinden, şiddetli rikkatime dokundu. Derinden derine beni ağlattı. Kasem ederim, eğer mümkün olsaydı, onların bütün zahmetlerini kendime alırdım. Zaten bir kusur varsa benimdir. Onlar masumdurlar. İşte bu elim halet için, Yeni Said'in sükûtuna rağmen, ben diyorum... (Şuâlar, s. 309)"

Eski Said'in iftihar ederek söylediklerine Yeni Said hiçbir zaman iştirak etmemiştir. 22. Lem'a'da enaniyetli insanlara hadlerinin bildirilmesi mecburiyetinden susturamadığı Eski Said'den, Yeni Said olarak şöyle yakınmıştır Bediüzzaman:

“Şu makamda Eski Said’in iftiharkârâne söylediği şu sözlere ben iştirak etmiyorum. Bu risâlede sözü ona verdiğim için susturamıyorum. Enaniyetlilere karşı bir parça enaniyetini göstersin diye sükût ediyorum. (Lem’alar, s. 178)”

Eski Said kafasını takındığı konular arasında Milliyetçilik ile Vehhabilik konusunun anlatıldığı Yirmi Altıncı Mektub’un Üçüncü Mebhası ile Yirmi Sekizinci Mektub’un Altıncı Meselesi de yer alır. Yeni Said siyaseti tamamıyla terk edip bakmadığı için, İslâm âleminin siyasetini ve sosyal hayatını ilgilendiren Milliyetçilik ve Vehhabilik meselelerine Eski Said diliyle cevap vermiştir.

Emirdağ Lâhikası’nın ikinci cildinde Bediüzzaman’ın iki olay karşısında Eski Said kafasıyla konuşması da dikkat çekicidir. Birincisi, İstanbul Üniversitesi’nde konuşan ve “Anadolu’da din lehinde kuvvetli bir cereyan var. Onlara da, solcular gibi bir derece meydan vermeyeceğiz” diyen demokrat hükümetinin önde gelenlerinden birine verdiği cevaptır. (Bkz: Emirdağ Lâhikası, s. 301) İkincisi ise, o yıllarda sürekli tekrar edilen irtica suçlamasına dair ihtar ve açıklamalarıdır. (Bkz: Emirdağ Lâhikası, s. 318) Her iki mektupta da muhatap demokrat milletvekilleridir. Bu iki mektupta yine “Eski Said kafasıyla konuşma”nın hikmetine dair bazı ipuçları vardır. Bunlardan ilki Eski Said’in konuşması Yeni Said’in “meslek ve meşrebine muhalif” olması gerçeğinin dile getirilmesidir. Ve Eski Said kafasını Yeni Said “bir iki dakika” gibi çok kısa bir süre başına alması vurgusudur. Yoksa Yeni Said sınırlı da olsa hayatının belirli bir periyoduna Eski Said’i hâkim kılıyor değildir. İkincisi ise, irtica söylemiyle millet, memleket ve hükümete büyük bir zarar vermesi muhtemel sosyal ve siyasî bir tehlikeye karşı Eski Said diliyle dikkat çekilmesidir. Siyasî ve sosyal hayatı kırk senedir terk ettiği için bu büyük tehlikeyi göremeyen Yeni Said, “mecbur” kaldığı için Eski Said’e söz hakkı tanımıştır.